

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

“ԵՒ ՄԻ ՏԱՆԻՐ ԶՄԵՃ Ի ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ,”

«Եւ համեայ զՆա սասանայ ի լեռն մի բարձր՝ երոյց Նա զամենայն քաղաքաւորսն աշխարհի ի վայրկեան ժամանակի: Եւ առ զՆա սասանայ, Քեզ օտց զայս ամենայն իշխանութիւն եւ գիտաւ սոցա եթէ անկեալ երկիր պազանկցես առաջի իմ:»

(ԴՈՒԿԱ. Դ. 5-7):

Քրիստոսի մարդեղութեան և կեանքին սկզբնաւորութեան գեղեցիկ դրուագումէն հոգ տրտում է փորձութեան պատկերը զորս կը ներկայացնեն Աւետարանիչները նկարագրելով Քրիստոսի քառասուն օրերը անապատին մէջ, Հոն է Սատանան, Տիրոջը քովիլը ու կը փորձէ զԱյն քարերը հաց դարձնելու, Անոր խոստանալով աշխարհի բոլոր փառքերը:

Ինչո՞ւ պատմած էր Յիսուս անապատային քառասուն օրերու արտմութիւնը իր աշակերտներուն. քանի որ ինք միակ էր և ոչ ոք կար ակնատես ըլլալու փորձութեան:

Որքա՞ն փորձիչ պէտք է ըլլաին սատանային խօսքերը «սաս գի քարինքս այսօրիկ հաց լինիցին», կամ «արկ զՔեզ աստի ի վայր»: Քրիստոս ոչ միայն ամբողջին, մարդերու մէջ այլև առանձինն անապատին մէջ եղած ատեն կ'ուզէին որ նշան մը ցոյց տար: Բնութեան օրէնքները զանցելով, զարմացներ զիտողները: Բայց Յիսուս երբեք չըբաւ ատկկաւ: Եթէ զանազան առիթներով հրաշագործութիւններ ըրաւ, ատկկա անոր համար էր վասնչի կը զթար մարդոց որդիներուն վրայ: Որքա՞ն գիտիին պիտի ըլլար կարգ մը հրաշագործութիւններէն ետք բոլոր ակնատեսները սարսափեցնել անորինակ ուժի մը ցուցադրումով: Բայց անոնք որոնք Իրեն հետեւորդները պիտի ըլլային՝ ոչ թէ վախճալու, սարսափելուն համար պիտի հետեւէին Անոր, — վասնզի հետաքրքրիներու ամբողջը նոր և տարօրինակ բաներ տեսնել պիտի ուզէր միշտ — այլ զԱյն սիրելուն:

և իր Թագաւորութեան ժառանգորդները ըլլալուն համար: Այսպէս է որ իր կեանքանութեան քանիցս կը կրկնէր «Ազգ չար և շնացող նշան խնդրէ, և նշան մի՛ տացի նախ: Ինչ հրաշք որ կ'ընէր Յիսուս, Հորը փառքը ցոյց տալու համար էր միայն:

Ակնապարար և անհնարին գեղեցկութեամբ տեսարան մը պէտք է ցուցադրած ըլլայ սատանան Յիսուսին՝ տանելով զԱյն բարձունքի մը՝ և հոնկէ ցուցնելով Անոր համապատկերը որ կը սփռուէր իրենց առաջը: Բայց չէ՞ որ Անոր Թագաւորութիւնը այս աշխարհի վրայ չէր, այլ՝ երկնային, հետեւաբար ի զուր կը խնդրէին երկնային փառքի մը ցուցադրութիւնը այս երկրի վրայ: Աւելի վերջը, Առաքեալներն ալ մղուած այս աշխարհի փառամոլութիւններէն կ'ուզէին պսակուիլ այն փառքերով՝ որոնցմով փառաւորուած տեսած էին իրենց նմանները: Ու ճիշդ այս մտածումն էր որ կը Թագաւորէր ոչ միայն անոնց միտքերուն մէջ, այլ ժամանակի ոգին էր այդ որ կ'արտացոլար իրենց այս արտայայտութիւններէն: Թերեւս մտածողներ ըլլան և արգաւացնեն ժամանակի այս ըմբռնումը, քանի որ Հռովմէական կայսրութեան տիրակալութեան և աշխարհներ ունենալու ցանկութիւնն էր որ կը Թագաւորէր մարդոց հոգիներուն մէջ, և հետեւաբար անոնք ալ կը տարուէին այդ ունայն փառասիրութիւններէն:

Սակայն այս չէր Քրիստոսի սորվեցուցած փառաւորութիւն միջոցը: Ամէն փառաւորեալ անհրաժեշտաբար պէտք է անցուցած ըլլայ իր փորձութիւնը, հասնելու համար փափաքուած փառքի կատարին, արփաղած գաղափարին առանձնութեան:

Քրիստոսի փորձութեան կենդանի պատկերը կրկնակի դաս մըն է ոչ թէ Իրեններուն համար միայն, այլ ամբողջ աշխարհի:

Փորձութիւնները, կ'ըսեն, կը յարձակին մեծ կարելիութիւններ ունեցողներուն վրայ: Քանի՞ հեղ կը տուայտինք մի կեանքին մէջ երեւոյթներու առկա, ճիշդ տեսակէտի մը յանգելու համար: Զեկատագրական պահեր կան մեր կեանքին մէջ երբ որոշում մը կրնայ հիմը դնել ապագայ մեծ իրագործումներու, հետեւաբար դէպքերու տրամաբանական կարգը պէտք է քակուի թնձուկի մը պէս, ամէն բան պարզուի:

յտաականայ, որպէսզի կարելիութիւնը ընծայուի ոստակութեան փորձութիւնները:

Եթէ ուշադրութեամբ հետեւինք Քրիստոսի կեանքին, պիտի տեսնենք թէ Ան ալ ունեցած բարոյական պայքարներ, անապատի փորձութիւնէն յինչև Գիթսեմանիի գառն գիշերը, ուր արցունքի և քրտինքի կալականեր կ'իջնէին Իր ճակատն ի վար: Ու տակաւին պիտի տեսնենք թէ մեր Տէրը այս երկրի վրայ մարդկօրէն գործելով հանգերձ հեռու մնաց փորձութիւններէ և մեղքերէ: Կոտ է որ առաւելաբար կ'արժեքորուի մեր Տիրոջ բարոյական կամքն ու կորովը:

Սկիզբէն ի վեր այս աշխարհի վրայ մեծ ճշմարտապանցութիւններէն մէկը եղած է այն հասկացողութիւնը ըստ որուն՝ շատ սիրողը շատ կը պատժէ: Ամէն սիրող էակ անառարկելիօրէն կ'ուզէ որ սիրուող էակը ըլլայ անթերի և տրպար մէկը:

Իսրայէլի պատմութեան մէջ կը տեսնենք թէ Աբրահամէն ուղղուեցաւ իր մէկ հատիկ Իսահակը իբրև զոհ: Յոր երանելիին տառեցան ամենէն փորձել տառապանքները, ու Իսրայէլի ժողովուրդին հաւաքաբար՝ ամենէն աւելի տառապազին փորձութիւնները:

Փորձութիւնները պիտի գան, վասնզի չեն կրնար չգալ: Կարկ է անոնց կուրծք տալ լեցուելով Ս. Հոգիէն որ տեսապէս կը զօրացնէ մեր կամքն ու ներքին մարդը: Ամէն՝ մահկանացու իբրև գոյացութիւն — իր ֆիզիքական պահանջներու բերումով իսկ — հակամէտ է փորձութիւններու և մեղանշումի, վասնզի յաճախ մարդկօրէն մեր զանազան կարիքներու գոհացում տալու մեր արարքին մէջ կ'ենթարկուինք փորձութեանց, բայց մարդ իբրև անհատ, աւելի է քան սոսկ գոյացութիւն մը: Անիկա ունի հոգի մը որ իր բնակի մեղէն այս պատեհանքին մէջ, Հոգին՝ աստուածային շունչ մը ունի որ կը վերացնէ, կ'ալլակերպէ մարդը և երբեմն կը հերոսացնէ: Բաւ է որ անգամ մը մեր մէջ դրուած աստուածային այդ կայծը թրթռայ:

Մարդ աւելի հակամէտ է ինչալու փորձութիւններու մէջ, վասնզի փորձութիւնները կուգան հրապուրիչ ձևերով, առինքնող՝ ոսկեճամուկ պատմութեաններով: Աւելի դիւրին է հաճոյանալ, գերեզմարուիլ փորձութիւններէն, քան թէ ժուժկայել:

Բայց դիտենք թէ փոքր չափով հաճոյք մը կրնայ թուեալուիլ ամբողջ կեանքի մը անուշութիւնը: Մեր իմացականութեամբ և ընտրելով կարողութեամբ ազատ ենք միշտ, չարը կամ բարին, յոգին կամ ազնիւը, ինչպէս նաև առաքինութիւնը կամ մոլութիւնը նախընտրել: Սակայն ոչ մէկ ատեն պէտք է խաբուիլ որդեգրուելիք ուղղութեան մէջ կուննան ձկութիւնէն և միւսին լայնութիւնէն: Ամէն գեղեցկութիւն ձեռք կը ձգուի տառապանքով և դժուարութեամբ: Ուստի բնական է որ բարին, ազնիւն ու առաքինին առաջնորդեն մեզ խնկաւէտ ու լայն հորիզոններուն: Ինչպէս որ արուեստագիտական յաջող նուաճումի մը առջև հիացիկ՝ մեր սքանչացումը կը յայտնենք, վասնզի այդ գործին իւրաքանչիւր մասին մէջ ներգաշնակութիւն մը կայ, և գործը յընդհանուրն ներգաշնակ մասերու միութիւն մըն է, նոյնպէս ալ մեր կեանքը, իր բոլոր մասերով արուեստագիտական գործ մը նմանելու է, ուր տեղ չունին և պէտք չէ ունենան փորձութիւններուն յառաջացնելիք չարիքն ու մեղքերը: Մեր կեանքը հասնելու է ներգաշնակութեան մը որպէս զի իրագործէ գեղագիտական համագրութիւն մը:

Ամէն ոք կը գործէ համաձայն իր նկարագրին: Մարդեր կան, որոնք կը սիրեն դժուարութիւններ յարուցանել և յետոյ զանոնք յաղթահարել: Կան՝ որոնք կը ըստ պատեն փորձութիւններու որպէսզի ճակատին անոնց դէմ: Անիմաստ յանդգնութիւնն է այս որովհետև յաղթութիւնը եթէ պիտի ըլլայ խնդրական, պարտութիւնը սակայն ճակատագրական կրնայ ըլլալ:

Մարդային արժանիքներու կարեւորներէն մին նմանելու կարողութիւնն է ըստ որուն՝ տարբական աստիճանէ մը սկսելով՝ մենք որոշ ժամանակի մը ընթացքին կ'իմաստնանանք:

Հետեւելով մեր Տիրոջ օրինակին, արհամարհելով և յաղթահարելով պէս պէս փորձութիւնները, որոնք գրեթէ ամէն օր կը հետեւի մեր քայլերուն, մենք կրնանք նմանիլ մեր Տիրոջ և այդպէսով հնազանդ ըլլալ աստուածային պատուիրանին որ կ'ըսէ. «Նկերուք կատարեալք, որպէս երկնաւոր Հայրն ձեր կատարեալ է»:

Եւ վերջապէս լաւագոյն և զօրաւորա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿՈՐԻԻՆ, ՎԱՐՔ Ս. ՄԱՇՏՈՑԻ

ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերջերս Վիեննայի Միխայելեան տպարանէն առանձին հատորով հրապարակ ելաւ Կորին Վարդապետի Պատմութիւնը Վարուց Ս. Մաշտոցի, Հ. Ն. Վ. Ակինեանի ներածութեամբ և ծանօթութիւններով: Բաւական աշխատուած գործ մըն է սա, որ կը գրաւէ 180 մեծագործ էջեր: Նկատի ունենալով Կորին Վարդապետի երկին մեծ կարեւորութիւնը, աւելորդ չենք համարիր տալ այստեղ քանի մը հակիրճ նկատողութիւններ Գեր. Հ. Ն. Ակինեանի կատարած աշխատանքին առջնութեամբ:

1. — Էջ 1, տող 1, բառ առաջին. — «ՁԹորգումայ», զոր Հ. Ակինեան իր կողմէ գրած է բնագրի «ՁԱօքանագեան»-ին տեղ: Ձեռագիրներու միաձայնութեան դէմ իր բերած պատճառաբանութիւնը անբաւարար է արդարացնելու կատարուած այս փոփոխութիւնը:

2. — Էջ 3, տող 3. — «Նաւակաց», զոր Գ. Ֆինտզեան(*) ուղղած էր «Նաւակեաց» Հ. Ակինեան չէ իւրացուցած այս արդարացի սրբագրութիւնը և պահել է «Նաւակաց»: Նախընտրելի էր «Նաւակեաց» ընթերցումը, որ կը պաշտպանուի Կորինեան նմանակերտ բառերու շնկատով մը. — աշխարհակեաց, զազանակեաց, երկրակեաց, լեռնակեաց, վշտակեաց:

3. — Էջ 9. — Հ. Ակինեան կը յայտնէ

(*) Վարդ Մաթոցի, Երուսաղէմ, 1930:

զոյն ձևը փորձութիւններէն հեռու մնալու — աղօթքն է որ մեզ կը զօտեպնդէ: Այն աղօթքը զոր Տէրը սորվեցունցած էր իր աշակերտներուն. «Եւ մի տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա ի չարէն, զի Գո է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս»:

ՁԱԻԷՆ ԱՅՂ. Ձ.

թէ ընդարձակ հատուած մը փոխադրած է. Ժէ, 5: Այդ փոխադրութիւնը անհրաժեշտ չէ և ոչ ալ հիմնուած է ունէ հաստատուն փաստի վրայ:

4. — Էջ 11. — Մաշտոցի հայրը, երանելի Վարդանը, բռնազբօսիկ ճիշդով մը Հ. Ակինեան կ'ուզէ նոյնացնել Պապի հարձորդի Վրկիկն հետ: Այս նոյնացումը զբլխովին անճան է և չէ կոթնած ունէ ապացոյցի:

5. — Էջ 19. — Բնագրի Բաբիլոս անուան ուղղումը Պակիդաս, փոխանակալայոց որդեգրած Բաբիլոս կոչման, աւելի հաւանական կ'եղար թէ Ժամանակագրական և թէ գրչագրական տեսակէտէ:

6. — Էջ 30. — «Երթալ իշանէր յոռտատակն Գողթան, յառաջին դաստակերտն իւր»: Հ. Ակինեան վերականգնած է ոռտատակ բառը, որ արդէն տեղ զտած էր Մ. Աբեղեանի հրատարակութեան մէջ(**), բայց իբրեւ յատուկ անուն զլիսագրուած: Նայելով բառին իմաստին — գաւառի գրլխաւոր քաղաք, ոռտան — աւելի՛ ուղիղ է դնել իբրեւ հասարակ անունը Վերոյիշեալ տողին աշխարհաբար թարգմանութիւնը պիտի ըլլար: Երթալով կ'իջնէր Գողթնի ոռտանը, իր առաջին դաստակերտը: Ընդդռնուած բառին տեղ Մ. Աբեղեան ունի «առաջվա», իսկ Ս. Բանեան(**) «նախկին»: Նախընտրելի է «առաջին», վանդի ըստ Կորինի Մաշտոց, իր կրօնաւորելէն յետոյ քարոզութեան ձեռնարկելուն, ամենէն առաջ «Իմիտալ իշանէր յանկարգ և յանդարման տեղիս Գողթան»: Հ. Ակինեան հարցաբանելով կը գրէ. — Բառիս կցուած «յառաջին» դասակարգելու իւր իմաստով չէ՞ արդեօք ռոսասլակ բառին բացատրութիւնը՝ այս գէպքին «իւր» աւելագրութիւն է — (էջ 90): Արդարեւ յոռտատակն Գողթան բառերը կը բացայայտուին «յառաջին դաստակերտն իւր» բացատրութեամբ, որ «Եր»-ը աւելագրութիւն չէ երբեք. Մաշտոց կ'իջնէր Գողթնի ոռտանը, որ ի՞ր առաջին դաստակերտն էր:

7. — Էջ 32. — «սատանայակուր»: Մեր կարծիքով նախընտրելի է «սատանա»

(*) Վարդ Մաթոցի, Երեւան, 1941:

(**) Վարդ Մեխրիպալ, ի Պայքար տպարանի, 1951: